

EUROPOS KOMISIJA

Briuselis,
C(2012)

Ryšų reguliavimo tarnyba (RRT)

Algirdo g. 27
LT03219 Vilnius
Lithuania

Skirta:
Tomui Barakauskui
Direktoriui

Faksas +370 5 216 156 4

Gerb. pone Barakauskai,

**Tema: Komisijos sprendimas dėl bylos LT/2012/1369. Didmeninė
plačiajuosčio ryšio prieiga Lietuvoje**

Pastabos pagal Direktyvos 2002/21/EB 7 straipsnio 3 dalį

I. PROCEDŪRA

2012 m. spalio 4 d. Komisija užregistravo iš Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos (RRT) gautą pranešimą¹ dėl didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos rinkos² Lietuvoje.

Nacionalinės konsultacijos³ vyko nuo 2012 m. liepos 4 d. iki rugsėjo 4 d.

Prašymas pateikti informaciją⁴ RRT išsiųstas 2012 m. spalio 16 d., o atsakymas gautas

¹ Pagal 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2002/21/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų bendrosios reguliavimo sistemos (Pagrindų direktyvos), OL L 108, 2002 4 24, p. 33, su pakeitimais, padarytais Direktyva 2009/140/EB, OL L 337, 2009 12 18, p. 37, ir Reglamentu (EB) Nr. 544/2009, OL L 167, 2009 6 29, p. 12.

² Atitinka 5 rinką pagal 2007 m. gruodžio 17 d. Komisijos rekomendaciją 2007/879/EB dėl elektroninių ryšių sektoriaus atitinkamų produktų ir paslaugų rinkų, kurioms gali būti taikomas *ex ante* reguliavimas pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2002/21/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų bendrosios reguliavimo sistemos (toliau – rekomendacija dėl atitinkamų rinkų), OL L 344, 2007 12 28, p. 65.

³ Pagal Pagrindų direktyvos 6 straipsnį.

⁴ Pagal Pagrindų direktyvos 5 straipsnio 2 dalį.

2012 m. spalio 19 d.

Pagal Pagrindų direktyvos 7 straipsnio 3 dalį nacionalinės reguliavimo institucijos (NRI), Europos elektroninių ryšių reguliuotojų institucija (EERRI) ir Komisija gali atitinkamai nacionalinei reguliavimo institucijai pateikti pastabas dėl planuojamų priemonių, apie kurias pranešta.

II. PLANUOJAMOS PRIEMONĖS APIBŪDINIMAS

II.1. Pagrindiniai faktai

Apie didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos rinką Lietuvoje Komisijai buvo pranešta anksčiau, ir Komisija ją įvertino byloje LT/2005/267. RRT apibrėžė atitinkamą rinką kaip didmeninę plačiajuosčio ryšio prieigos, teikiamos viešuoju perjungiamuoju telefono tinklu, šiais perdavimo tinklo lygiais: i) nuo galutinio vartotojo iki DSLAM ir ii) nuo galutinio vartotojo iki pagrindinio tinklo (ATM arba IP lygmeniu). RRT padarė išvadą, kad geografinė rinka yra nacionalinės apimties. Be to, RRT nustatė, kad rinkoje įsitvirtinęs operatorius AB „Lietuvos telekomas“ turi didelę įtaką rinkoje (D[R]), ir nustatė jam šiuos įpareigojimus: prieigos suteikimo gavus pagrįstą prašymą, kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos, apskaitos atskyrimo, nediskriminavimo ir skaidrumo. Komisija pastabų nepateikė.

II.2. Rinkos apibrėžimas

RRT didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos paslaugą apibrėžia kaip nefizinę ar virtualiąją tinklo prieigą, įskaitant „duomenų srauto“ prieigą prie skaitmeninių duomenų srauto fiksuotoje vietoje, kad būtų galima teikti mažmenines paslaugas. Didmeninė plačiajuosčio ryšio prieiga (DPP) yra didmeninis produktas, apimantis i) skaitmeninių duomenų srauto perdavimą abiem kryptimis naudojant prieigos tinklą; ii) skaitmeninių duomenų srauto perdavimą abiem kryptimis, naudojant pagrindinį tinklą; ir iii) susijusias priemones, kurių reikia skaitmeninių duomenų srautui perduoti abiem kryptimis naudojant prieigos ir pagrindinį tinklus.

Pagal RRT rinkos apibrėžimą rinka apima DPP paslaugas, teikiamas metalinės vytos poros linijomis naudojant DSL technologiją ir FTTx bei vietinio tinklo linijomis naudojant eterreto technologiją⁵. DPP paslaugos, teikiamos kabeliniais tinklais naudojant „Docsis“ technologiją ir DPP paslaugos, teikiamos naudojant WiFi ir WiMax technologijas, apibrėžiant rinką neįtrauktos.

Nustatyta, kad atitinkama geografinė rinka yra nacionalinė.

II.3. Didelę įtaką rinkoje turinčių ūkio subjektų nustatymas

RRT nustatė, kad AB TEO LT (TEO LT) turi D[R]. Būdama vienintelė DPP teikėja Lietuvoje, TEO LT tyrimo laikotarpio pabaigoje teikė savo paslaugas dešimčiai alternatyvių operatorių⁶. Rinkos dalies atžvilgiu TEO LT priklauso 58,3 % atitinkamos rinkos (įskaitant sau teikiamas paslaugas).

RRT pabrėžia, kad į TEO LT pasiūlymą įtrauktas tik duomenų srautas, teikiamas varinių laidų linijomis, o ne naudojant savo FTTH ir FTTB ir (arba) vietinio tinklo infrastruktūras. Savo atsakyme į prašymą pateikti informaciją RRT patvirtino, kad yra

⁵ 2011 m. pirmąjį pusmetį DPP varinių laidų linijomis teikta 37,1 % visų abonentų, FTTH – 19,1 %, o FTTB ir (arba) vietinio tinklo linijomis – 43,8% abonentų.

⁶ Atsakyme į prašymą pateikti informaciją RRT pateiktais naujesniais duomenimis pirmąjį 2012 m. pusmetį TEO LT teikė duomenų srauto paslaugas septyniems operatoriams.

FTTx grindžiamų mažmeninių paslaugų teikėjų (įskaitant kabelinių tinklų operatorius)⁷, kurie yra įdiegę savo prieigos tinklus. Atsižvelgdama tik į FTTx segmentą RRT nurodo, kad tyrimo laikotarpio pabaigoje TEO LT užimama rinkos dalis sudarė 36,5 %. Tačiau kiti trys didžiausi operatoriai pagal užimamą rinkos dalį teikė paslaugas atitinkamai tik 9,6 %, 8,2 % ir 7,8 % galutinių FTTx paslaugų vartotojų.

Be to, RRT pabrėžia, kad patekimo į rinką kliūtys yra didelės, pažymi, kad pirkėjai neturi ir negali turėti derybinės galios, ir daro išvadą, kad TEO LT neturi nei faktinių, nei potencialių konkurentų. Todėl RRT teigia, kad, nesant reguliavimo, TEO LT turi paskatą i) nesuteikti DPP prieigos ir riboti informacijos teikimą kitiems operatoriams, ii) alternatyviems operatoriams ir savo mažmenos padaliniui taikyti skirtingas kainas ir sąlygas, o dėl to gali sumažėti marža, ir iii) taikyti nepagrįstai dideles kainas arba agresyvią DPP paslaugų kainodarą.

II.4. Reguliavimo priemonės

Atsižvelgdama į pirmiau nurodytas konkurencijos problemas, RRT ketina DĮR turinčiam operatoriui nustatyti šiuos reguliavimo įpareigojimus:

- a. įpareigojimą suteikti prieigą per prieigos tašką, esantį prieigos tinkle (DSLAM) arba pagrindiniame tinkle, kai DPP teikiama IP lygmeniu; įpareigojimas taikomas ir naudojant varinių laidų linijas, ir FTTx ir (arba) vietinio tinklo linijas;
- b. nediskriminavimo įpareigojimą⁸;
- c. skaidrumo įpareigojimą, įskaitant įpareigojimą paskelbti apie naują DPP produktą likus bent 6 mėnesiams iki šiuo produktu grindžiamo mažmeninio pasiūlymo patekimo rinkai; ir
- d. kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimą.

Pastarojo įpareigojimo atžvilgiu RRT padarė išvadą, kad visiškai paskirstytų sąnaudų (angl. *fully distributed costs*, FDC)⁹ apskaitos metodas yra tinkamiausias būdas apskaičiuoti sąnaudomis grindžiamas varinių laidų linijomis teikiamos DPP paslaugų kainas. Be to, atsižvelgiant į tai, kad būtina užtikrinti DPP rinkos reguliavimo vientisumą, RRT siūlo pagal tą pačią metodiką skaičiuoti DPP, teikiamos naudojant FTTx ir (arba) vietinio tinklo technologiją, kainas.

Savo tyrime RRT įvertino įvairias kainų kontrolės metodikas, ypač daug dėmesio skirdama FDC ir ilgalaikių vidutinių sąnaudų padidėjimo (angl. *long run average incremental cost*, LRAIC) metodikoms. FDC pasirinktas kaip tinkamiausias metodas dėl šių priežasčių:

- FDC grindžiama faktinėmis operatoriaus patirtomis išlaidomis, užtikrinančiomis pagrįstą investicijų grąžą, todėl nemažina paskatų operatoriui investuoti;
- FDC metodą galima įgyvendinti palyginti greitai, o tai ypač svarbu atsižvelgiant į

⁷ RRT nurodė, kad tyrimo laikotarpio pabaigoje 52 mažmeninių paslaugų teikėjai (įskaitant TEO LT) naudojo FTTx technologiją.

⁸ Savo atsakyme į prašymą pateikti informaciją RRT paaiškino, kad nustatant nediskriminavimo įpareigojimą reikėtų nurodyti sąlygas, įskaitant standartinio pasiūlymo teikti prieigą skelbimo laikotarpį, pasiūlymo turinio reikalavimus, prieigos ir susijusių paslaugų teikimo tvarką ir sąlygas bei informaciją, kuri turi būti skelbiama viešai. Be to, nustačius nediskriminavimo įpareigojimą reikalaujama, kad DĮR turintis operatorius nustatytų, Ryšių reguliavimo tarnybai pateiktų ir savo interneto svetainėje paskelbtų atitinkamų paslaugų įdiegimo ir teikimo kokybės parametrus.

⁹ RRT taip pat nurodo 2005 m. gruodžio 28 d. „Sąnaudų apskaitos pagal pilnai paskirstytų sąnaudų metodą taisyklės“.

tai, kad FTTx ir (arba) vietinio tinklo linijomis teikiamos DPP paslaugų kainos šiuo metu nereguliuojamos;

- TEO LT jau yra įpareigota skaičiuoti vertikaliai susijusių atsietosios prieigos paslaugų (4 rinka) kainas pagal FDC metodą, todėl RRT siūlymas užtikrina reguliavimo metodo nuoseklumą;
- nors RRT pripažįsta, kad vienas iš pagrindinių LRAIC metodo pranašumų yra tai, kad jis skatina efektyvumą, o FDC dažnai kritikuojamas kaip netinkamas neefektyvių investicijų atvejais, ji pažymi, kad šiuo metu neturi pakankamai išsamių sąnaudų apskaitos duomenų, kad galėtų nustatyti, ar investicijos į šviesolaidinius tinklus Lietuvoje buvo efektyvios. Tačiau RRT taip pat pažymi, kad į šiuos duomenis bus atsižvelgta atliekant kitą rinkos tyrimą;
- kalbant apie turto vertinimo metodą, RRT atkreipia dėmesį, kad su FDC metodu dažniausiai taikomas faktinių įsigijimo išlaidų apskaitos (angl. *historical cost accounting*, HCA) principas, o su LRAIC metodu – einamųjų sąnaudų apskaitos (angl. *current cost accounting*, CCA) principas. Dažnai pritariama, kad pastarasis derinys būtų taikomas šviesolaidinių tinklų diegimui. Tačiau šiuo konkrečiu atveju RRT paaiškino, kad taikant CCA metodiką reikėtų daug žmogiškųjų ir finansinių išteklių, ir tai nusvertų galimą naudą. RRT nuomone, taikant vieną ar kitą metodą nebūtų gauti labai skirtingi rezultatai trumpuoju ar vidutinės trukmės laikotarpiu, nes Lietuvoje padaryta geroka investavimo į šviesolaidinius tinklus pažanga. Todėl RRT mano, kad tikslingiau naudoti HCA metodiką, bent jau iki kito rinkos tyrimo.

Sąnaudomis grindžiamų kainų nustatymo mechanizmas šiek tiek skiriasi priklausomai nuo to, ar DPP teikiama varinių laidų linijomis, ar FTTx ir (arba) vietinio tinklo linijomis. Dėl varinių laidų linijomis teikiamos DPP kainų RRT savo atsakyme į prašymą pateikti informaciją paaiškino, kad, kol bus patikrintos TEO LT apskaičiuotos sąnaudos, ji nustatys laikiną kainos ribą. Per šį laikotarpį DĮR turinčiam operatoriui nebus leidžiama nustatyti kainų, kurios būtų didesnės už 2012 m. kovo 1 d. jo taikytas kainas.

Be to, įsigaliojus siūlomam įpareigojimui, pagal FDC metodą apskaičiuotos FTTx ir (arba) vietinio tinklo linijomis teikiamos DPP paslaugų kainos bus per du mėnesius paskelbtos TEO LT standartiniame pasiūlyme. Kartu su standartiniu pasiūlymu TEO LT Ryšių reguliavimo tarnybai pateiks sąnaudų pagrindimą, kuriuo remdamasi RRT galės patikrinti, ar kainos buvo apskaičiuotos pagal pasirinktą metodiką. Jeigu kainos bus didesnės už sąnaudas, RRT reikalaus, kad TEO LT pakeistų standartinį pasiūlymą, arba ji gali nustatyti kainų ribas¹⁰.

III. PASTABOS

Išnagrinėjusi pranešimą ir RRT suteiktą papildomą informaciją, Komisija pateikia šias pastabas¹¹:

Poreikis nustatyti veiksmingą kainų kontrolės mechanizmą

Komisija pripažįsta, kad RRT nustatytu įpareigojimu kainas pagrįsti sąnaudomis DĮR turintis operatorius įpareigojamas apskaičiuoti kainas pagal pasirinktą sąnaudų apskaičiavimo metodiką (FDC) ir galiojančias sąnaudų apskaitos

¹⁰ Be to, RRT gali įpareigoti TEO LT grąžinti pelno perviršį alternatyviems operatoriams, kurie naudojos jos paslaugomis.

¹¹ Pagal Pagrindų direktyvos 7 straipsnio 3 dalį.

taisykles.

Vis dėlto Komisija atkreipia dėmesį, kad, kalbant apie paslaugų, teikiamų naudojant FTTx ir (arba) vietinio tinklo infrastruktūras, RRT siūlymo negalima laikyti griežtu *ex ante* kainų kontrolės įpareigojimu, nes DLR turintis operatorius taikys kainas anksčiau, nei RRT galės jas patikrinti, todėl RRT galės imtis tik *ex post* veiksmų.

Komisija pažymi, kad, siekiant užtikrinti prieigos siekiantiems subjektams reguliavimo tikrumą ir visus veiklos vykdytojus skatinti veiksmingai investuoti, sąnaudomis pagrįstos prieigos kainos iš esmės turėtų būti reguliuojamos *ex ante* pagrindu. Pagal reguliavimo sistemą tokios kainos gali būti atitinkamai koreguojamos atsižvelgiant į investavimo riziką, kad būtų skatinama ir konkurencija, ir investicijos į (naujos kartos) infrastruktūrą. Todėl Komisija ragina RRT savo galutinėje priemonėje dar kartą apsvarstyti, ar nereikėtų *ex ante* kainų kontrolės įpareigojimą nustatyti ir paslaugoms, kurios teikiamos naudojant FTTx ir (arba) vietinio tinklo infrastruktūrą.

Nepaisant to, kas nurodyta pirmiau, Komisija taip pat pažymi, kad nereikėtų griežto *ex ante* kainų kontrolės įpareigojimo šviesolaidinei infrastruktūrai, jei būtų pakankamos konkurencijos apsaugos priemonės. Pastaruoju atveju RRT turėtų įgyvendinti bent šiuos dalykus:

- a) indėlio lygiavertiškumo principą, pagal kurį paprastai reikalaujama, kad DLR turintis operatorius savo mažmeninėje veikloje naudotų tuos pačius produktus ir taikytų tuos pačius procesus ir kainas, kuriuos teikia ir taiko savo mažmeniniams konkurentams. Kadangi indėlio lygiavertiškumo principas gali būti visiškai įgyvendintas tik per ilgą laikotarpį, į šį reikalavimą galėtų būti įtrauktas tvirtas tiesioginis įpareigojimas ir DLR turinčių operatorių išipareigojimas per nustatytą laikotarpį imtis tam tikrų svarbiausių iniciatyvų;
- b) su šviesolaidiniais tinklais susijusį skaidrumo įpareigojimą, kurį sudaro aiškiai apibrėžti pagrindiniai veiklos rodikliai, veiksmingas įgyvendinimo ir stebėsenos mechanizmas (pvz., reguliarius vidaus arba išorės auditas) ir pagrindinių veiklos rodiklių skelbimas;
- c) atkuriamumo reikalavimą ir šviesolaidžiais grindžiamiems mažmeniniams produktams;
- d) apskaitos atskyrimo įpareigojimą taikyti ir šviesolaidžiais grindžiamiems produktams.

Bet kuriuo atveju RRT turėtų papildomai nustatyti sąnaudomis grindžiamą įpareigojimą suteikti prieigą prie šviesolaidinių tinklų 4-ojoje rinkoje, nebent ji pateiktų įrodymų apie didelį konkurencinį spaudimą mažmeninės prekybos lygmeniu atsižvelgiant į i) tai, kad nėra didelių ir pastovių struktūrinių kliūčių patekti į rinką ir plėtoti veiklą (to požymis yra gerai išvystytų alternatyvių panašios aprėpties infrastruktūrų buvimas) ir (arba) ii) sąnaudomis grindžiamą ir nediskriminacinę prieigą prie varinių laidų infrastruktūra grindžiamų didmeninių produktų.

Komisija šiuo metu rengia rekomendaciją, kurioje bus pateiktos nediskriminavimo įpareigojimo taikymo gairės. Komisija ragina RRT peržiūrėti savo tyrimą atsižvelgiant į būsimą Komisijos rekomendaciją, kai ta rekomendacija bus paskelbta.

Rengiamos sąnaudų apskaičiavimo metodikų gairės

Komisija pažymi, kad, siekdama užtikrinti DPP rinkos reguliavimo vientisumą, RRT padarė išvadą, kad faktinėmis įsigijimo išlaidomis grindžiamas visiškai paskirstytų sąnaudų (FDC) metodas yra tinkamiausias būdas apskaičiuoti sąnaudomis grindžiamas ir variniais laidais, ir FTTx ir (arba) vietinio tinklo linijomis teikiamos DPP paslaugų kainas.

Atsižvelgdama į tai, kad pereinamuoju prie naujos kartos prieigos tinklų laikotarpiu veiksmingas ir visoje ES nuoseklus pagrindinių didmeninės prieigos produktų rinkos reguliavimas yra labai svarbus, Komisija rengia rekomendaciją, kurioje bus pateiktos sąnaudų apskaičiavimo metodikų, taikytinų skaičiuojant pagrindinių prieigos produktų kainas, gairės. Atsižvelgdama į tai, Komisija ragina RRT peržiūrėti savo tyrimą, kai bus paskelbta atitinkama rekomendacija.

Pagal Pagrindų direktyvos 7 straipsnio 7 dalį RRT privalo atidžiai atsižvelgti į kitų NRI, EERRI ir Komisijos pastabas ir po to gali priimti planuojamą priemonę; tai padariusi apie ją turi informuoti Komisiją.

Komisijos pozicija dėl šio konkretaus pranešimo neprieštarauja jokiai pozicijai, kurios ji gali laikytis dėl kitų planuojamų priemonių, apie kurias pranešta.

Pagal Rekomendacijos 2008/850/EB¹² 15 punktą Komisija paskelbs šį dokumentą savo interneto svetainėje. Jame pateikiamos informacijos Komisija nelaiko konfidencialia. Prašome per tris darbo dienas nuo šio rašto gavimo pranešti Komisijai¹³, ar, Jūsų manymu, pagal ES ir nacionalines konfidencialios verslo informacijos taisykles šiame dokumente yra konfidencialios informacijos, kurią norėtumėte išbraukti prieš paskelbiant šį dokumentą¹⁴. Pateikdami tokį prašymą turėtumėte nurodyti priežastis.

Pagarbiai
Komisijos vardu
Robert Madelin
Generalinis direktorius

¹² 2008 m. spalio 15 d. Komisijos rekomendacija 2008/850/EB dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2002/21/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų bendrosios reguliavimo sistemos 7 straipsnyje numatytų pranešimų, terminų ir konsultacijų, OL L 301, 2008 11 12, p. 23.

¹³ Prašymą siųsti e. paštu CNECT-ARTICLE7@ec.europa.eu arba faksu +32 2 298 87 82.

¹⁴ Komisija gali paviešinti savo įvertinimo rezultatą prieš baigiantis šiam trijų dienų laikotarpiui.